

N:o 61.

Uppläst och godkänd af Första Kammaren den 7 maj 1900.
— — — — Andra Kammaren den 8 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående undervisning i teknisk hygien m. m. vid rikets tekniska läroverk.

[Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtande n:o 3.]
[Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 1) utlåtande n:o 8.]

Till Konungen.

I en inom Riksdagen väckt motion har anförts, hurusom i lagen angående skydd mot yrkesfara, § 5, framhölls, att yrkesinspektörerna i första rummet skulle söka fylla sin viktiga uppgift genom »att gå vederbörande yrkesidkare till handa med upplysningar och råd», samt att i Eders Kongl. Maj:ts instruktion för yrkesinspektörerna, § 5, ännu starkare betonades, att desse borde »söka att företrädesvis på öfvertygelsens väg bibringa såväl yrkesidkare och arbetsföreståndare som arbetare insigt om nyttan af skyddsåtgärders vidtagande».

I betraktande häraf borde det, yttrar motionären, vara staten angeläget att vidtaga åtgärder, egnade att underlätta yrkesinspektörernas verksamhet i antydd riktning. Då redogörelserna för yrkesinspektionen tydligt gäfvade vid handen, att, om också mångenstädes en ökad och glädjande benägenhet att efterkomma lagens skyddsföreskrifter visat sig, yrkesinspektörernas arbete för att förekomma olycksfall och yrkesjukdomar dock ännu icke krönts med den framgång, sakens vikt kräfde, vore det anledning att i främsta rummet uppmärksamma hvad yrkes-

inspektörerna sjelfva hade att omförmåla i afseende å de förefintliga bristerna och lämpliga botemedel mot dem.

I detta hänseende har motionären åberopat hvad yrkesinspektören i södra distriktet i sin berättelse för år 1897 anført beträffande dels rådande likgiltighet för anbringandet af skyddsanordningar å maskiner m. m., dels det allmänna förbiseendet af de hygieniska missförhållandena i arbetslokalerna.

I det förra afseendet har yrkesinspektören, på sätt i motionen omförmålts, uttalat, att de tekniska läroverkens elever icke blott borde få lära sig, huru en maskindel skulle konstrueras för att uppfylla sitt ändamål, utan äfven borde göras uppmärksamma på vigten af att gifva maskindelen den form eller det skyddande omhölje, som erfordrades, för att de personer, som sedan komme att använda densamma, dervid icke lätteligen miste lif eller lemmar. Vederbörande ingenjörers intresse skulle i sådant fall säkert väckas äfven för denna sida af maskintekniken.

I det senare afseendet åter vore, enligt yrkesinspektörens af motionären återgifna yttrande, orsaken till missförhållandena att söka deruti, att yrkesidkarne, vare sig de vore tekniskt bildade eller ej, i allmänhet icke förstode, huru illa det kunde vara bestäldt i deras arbetslokaler. De framvisade sina arbetare och omtalade, huru många år den eller den arbetaren haft anställning hos dem, men om lungornas tillstånd hos dessa arbetare, hvilka under många år inandats fabriksdam eller giftiga gaser, hade de ringa föreställning. Att en sådan arbetare, i följd af minskad motståndsförmåga mot tuberkulos eller andra sjukdomar, slutade sitt lif långt tidigare, än om han lefvat under sunda hygieniska förhållanden, konstaterades visserligen af statistiken, men undginge yrkesidkarnes uppmärksamhet i de enskilda fallen.

Äfven på detta område ansåge yrkesinspektören de tekniska läroverken kunna kraftigt bidra till ernående af bättre förhållanden. Det vid tekniska högskolan för några år sedan införda läroämnet »teknisk hygien» borde för sådant ändamål vara obligatoriskt vid rikets alla tekniska läroverk. Från de tekniska elementarläroverken utginge en mängd elever, hvilka finge sin utkomst inom industrien; och desse skulle, om de erhållit undervisning i nämnda läroämne, såsom chefer, verkmästare eller biträden kunna tillföra industrien en synnerligen välbehöflig insigt i detta afseende. Utan att yrkesidkarne sjelfve insåge nyttan eller behovet af hvad yrkesinspektören på det hygieniska området föresloge, blefve hans arbete utan verkligt gagn.

Hvad ifrågavarande yrkesinspektör i nu omförmälda afseenden framhållit har synts motionären synnerligen förtjent att beaktas af lagstiftningen, och han har fördenskull påyrkat vidtagande af erforderliga åtgärder i det af inspektören angifna syfte.

I den svenska statistiska undersökningen öfver olycksfall i arbete under år 1897 uppgifves dessas antal vara 8,506, hvaraf inom den egentliga industrien 7,543. Att dessa tal ofullständigt återgifva den verkliga olycksfallsfrekvensen, inses lätt, om man besinnar svårigheten och sannolikt i många fall omöjligheten för en arbetsgifvare att erinra sig eller vinna upplysning om hvarje särskildt olycksfall. Många arbetsgifvare hafva äfven försummat att redovisa för timade olycksfall. De angifna siffrorna torde därför med skäl kunna anses för mindre öfverensstämmande med det verkliga förhållandet.

Af de omförmälda olycksfallen hade 129 dödlig utgång och nära 500 åtföljdes af varaktig oförmåga till arbete. Huru många af dessa fall, som kunnat förekommas, om ändamålsenligt skydd förefunnits, kan ej af den statistiska undersökningen bestämmas. Ännu mindre har väl genom statistik till fullo utrönt, huru många genom hygieniskt ogynnsamma arbetsförhållanden ådragit sig ohelsa eller förtidig död.

Att något bör från statens sida göras för att i ifrågavarande hänseenden råda bot, har redan blifvit af statsmyndigheterna behjertadt. Sedan Riksdagen år 1897, med anledning af Eders Kongl. Maj:ts förslag, beviljat ett årligt anslag af 750 kronor för anställande af en extra lärare i teknisk hygien vid tekniska högskolan, meddelas numera derstädes undervisning en gång i veckan uti ifrågavarande läroämne under något mer än en termin åt eleverna i öfversta klassen i tre af de särskilda fackskolorna. Elever, tillhörande fackskolan för maskinbyggnadskonst och mekanisk teknologi, få ej någon undervisning i teknisk hygien, men deremot beträffande anordningar af maskiner och mekaniska anläggningar med hänsyn till skydd mot olycksfall.

Riksdagen är för sin del öfvertygad, att hvad eleverna vid tekniska högskolan få inhemta i nu ifrågavarande läroämnen måste blifva till stor nytta för de arbetare, som de komma att öfvervaka. Många, ja, kanske de flesta fabriker eller mekaniska verkstäder, komma dock ej under ledning af någon från tekniska högskolan utgången ingenjör, hvaremot säkert ganska många erhålla verkmästare eller ledare, som utgått från annan teknisk läroanstalt. Om alla sådana anstalters elever erhöle en fullt praktisk, ock mindre omfattande, undervisning uti ifrågavarande ämnen, skulle tvifvels utan vederbörandes uppmärksamhet

mera rättas på behovet af att vidtaga lämpliga såväl skydds- som hygieniska åtgärder.

Med anledning af hvad nu blifvit anfördt får Riksdagen hemställa, att Eders Kongl. Maj:t ville vidtaga nödiga åtgärder för att undervisning såväl i teknisk hygien som beträffande anordningar och skötsel af maskiner och mekaniska anläggningar med hänsyn till skydd mot olycksfall måtte meddelas vid rikets alla tekniska läroverk.

Stockholm den 8 maj 1900.

Med undersåtlig vördnad.
